

رسالہ مقبول و مستند مشتمل بہ معلومات مهم رابطہ بہ مسائل زندگی روزمرہ

TALEEM-E-DEN COURSE

تعلیمات قرآنی

ترجمہ و تشریح مختصر سورۃ فاتحہ، عصر، اخلاص و معلومات اہم
متعلق برقرآن کریم۔

1

بخش قرآنی

تالیف:

ابومعاویہ مولانا محمد ایاز صاحب

مترجم:

مولانا نصر اللہ «منصور» (تخاری)

فهرست

صفحه	مضامین	صفحه	مضامین
13	سورة الباعون	1	تمهید
14	خلاصه سورة الباعون	1	معلومات قرآنی
14	سورة الكوثر	2	قرآن کتاب انقلاب
15	خلاصه سورة كوثر	4	معلومات قرآنی
15	سورة الكافرون	5	مخاطبین قرآن
16	خلاصه سورة الكافرون	6	حقوق قرآن
17	سورة النصر	6	حقوق پنجگانه قرآن مجید
17	خلاصه سورة النصر	7	آساء قرآن دعوی و خلاصه آن
18	سورة اللهب	8	سورة الفاتحه
18	خلاصه سورت اللهب	9	خلاصه سورة فاتحه
19	سورة الاخلاص	10	سورة العصر
19	خلاصه سورت اخلاص	10	خلاصه سورت العصر
20	سورة الفلق	11	سورة الفیل
20	خلاصه سورت الفلق	12	خلاصه سورت فیل
20	خلاصه سورت الناس	12	سورة قریش
21	اصطلاحات ضروری تفسیر	13	خلاصه سورة قریش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ تَهْنِئَةً

الله تعالی قرآن مجید را برای رشد و هدایت انسانها نازل کرده، قرآنی که در آن ضروریات و تمام مسایل موجود است و قرآن مجید یک نظام حیات کامل است ما مسلمانها را من حیث یک مسلمان لازم است که تا خود را از مزایای قرآن با خبر بسازیم، تا که حیات خود را مزین نمود در دنیا و آخرت سرخ روی و کامیابی را حاصل نمایم

معلومات قرآنی

(۳) مراد از سورت هالی مکی آن است که قبل از هجرت نازل شده باشد و از سورت های مدنی مراد آن سورت ها است که بعد از هجرت نازل شده باشد. مدت نزول قرآن مطابق قول مشهور تقریباً ۲۳ سال است. اما عدد صحیح به اعتبار شمارش و حساب مدت نزول ۲۲ سال ، ۵ ماه و ۱۴ روز است.

یادداشت: درباره آیات قرآن مشهور اینست که ۶۶۶۶ آیات میباشند حالانکه صحیح و یقینی تعداد آیات ۶۲۳۶ است. (۱۰) تمام منازل قرآن ۷ اند.

یادداشت: در مدت یک هفته برای ختم قرآن پاک ۷ منازل تعیین گردیدند.

(۱۸) در قرآن کریم ۲۷ نامهای حیوانات ذکر است -
(۲۰) به اعتبار نزول ایه اخیری قرآن الیوم اکملت لکم دینکم و یا ایه الربوا، و یا و اتقوا یوما ترجعون فیه الی الله (بقره- ۲۸۱) است.

قرآن کتاب انقلاب

قرآن کریم آخرین کتاب آسمانی است، تاروژی قیامت یک ازبزرگ ترین معجزات پیغمبر است، که از نظیر (مثال) آوردن این تمام انس جن عاجز آمده اند، و این همان فرقان حمید است که میان حق و باطل، مومن و منافق، مسلمان و کافر، فرق واضح میکند، و همان رشته مضبوطی الله ﷻ است که بر تمسک آن هرگز انسان از راه حق بی راه نمیشود.

قرآن جامع تمام مضامین دین و دنیا، عقاید ایمانیات، افکار و نظریات، عبادات و معاملات، سیاست و معاشرت، تجارت و حکومت، نکاح و طلاق، صلح و جنگ، اخلاق، تهذیب و تمدن میبشد.

مردمیکه هدایت و صداقت قرآن کریم را با قلب سلیم قبول نمودند الله رب العزت آنان را سر بلند کرد که فرشته گان غبطه میورزیدند، خالق کاینات آنانرا عظمت و شرفی عطا فرمود که بزرگترین دعوا گری عظمت و رفعت دنیا قدم بوس آنها گردید، و آنها تاج کسری و تخت قیصر را پای مال نمودند، و از طرف دیگر این هم یک سخن دردمند کننده است که همچنانیکه قرآن کریم عظیم ترین کتاب است و همان قدر مظلوم هم است، چه از عوام الناس که برای خواص هم یک معما و راز پیچیده گردیده، و نیز جای تأسف از دعوی گران اسلام در نزد شان مقام برای قرآن باقی نمانده جز باخرقه ابریشمی پیچانده و درتاخت گذاشته، و برای حلف کردن در میان شان، برای دم تعویذ، فال بینی، و تعلیم آن، و ختم برای اصالی ثواب بر مردها، و برای افتتاح کردن تقریبات جایز و ناجایز.

ویک شاعر فریاد قرآن را بر زبان پشتو ذکر کرده است که این است مفهومش.

من ورق ورق در گریانم، و در راه ها و کوچه ها انداخته میشوم، ای باری تعالی هرگز در یاد مخلوق نمیباشم، و جز برای حلف (قسم) نمودن بطرف من سرعت میکنند، باکی ندارد روزی من در حضور رب (پروردگار) خود پیش میشوم.

در حالیکه مقصد اصلی نزول قرآن دعوت برای تمام بشریت . غرض اینکه زمانه به سرعت در حال حرکت است، اگر مایان در تمام این احوال فکر و تدبر نکنیم، آن مسلمانیکه در یک روز از پیغام رب (قرآن کریم) عقیده و عمل خود را گرفته بود، و در تمام دنیا زور آن پاشان شده بود، امروز خود آن سیطره کفري را بر خود فرصت داده است، که خود مایان آنرا مشاهده میکنیم.

الله تعالی تمام مایان را بر توجه خاص توفیق عطا فرماید، آمین.

وما علینا الا البلاغ

معلومات قرآنی

معلومات خاص ومهم مربوط به قرآن کریم:

- ۱ - قرآن کریم سی (۳۰) پارہ است.
  - ۲ - سورتہای قرآن (۱۱۴) اند.
آن بخش از آیات قرآن کہ آغاز و اختتام آن معین باشد آنرا سورت گفته میشود.
  - ۳ - سورتہای مکی ۸۷ و سورتہای مدنی ۲۷ اند. ومدت نزول قرآن کریم تقریباً ۲۳ سال بوده اند.
مراد از سورتہای مکی آن است کہ قبل از ہجرت نازل شدند و مراد از سورت ہای مدنی آنست کہ بعد از ہجرت نازل شدہ باشد.
  - ۴ - بزرگترین سورۃ قرآن کریم سورۃ بقرہ و کوچکترین سورۃ. سورۃ کوثر است.
  - ۵ - در تمام سورتہای اول علق و آخر سورۃ نصر نازل شدہ است.
  - ۶ - تمام آیات قرآنی ۶۲۰۰ است.
  - ۷ - بزرگترین از آیتہا آیت مداینہ یعنی سورۃ بقرہ ۲۸۲ است، و کوچکترین از آیات آیت سورۃ مدثر ۲۱ پارہ ۲۹ است.
  - ۸ - تمام رکوعات قرآن کریم ۵۴۰ است.
  - ۹ - تمام سجدهای قرآن ۱۴ اند.
  - ۱۰ - تمام منازل قرآن ۷ اند.
  - ۱۱ - تمام حروف قرآن ۳۲۳۷۶ اند.
- تمام کلمات قرآن: ۸۶۴۳ است (حروف چون ا، ب، ج، وغیرہ. کلمات چون: الحمد، اللہ، الکتاب، وغیرہ .

- ۱۲ - پیغمبران نامبرده شده در قرآن کریم ۲۵ اند.
- ۱۳ - زیاد تر از پیغمبران ذکر موسی عليه السلام است که ۱۲۸ مرتبه ذکر شده است.
- ۱۴ - در قرآن کریم از نامهای صحابه صرف از حضرت زید رضی الله عنه نامبرده شده است.
- ۱۵ - آن سورتیکه در تمام آیات آن نام رب العزت مذکور است سوره مجادله میباشد که نام الله سبحانه و تعالی در آن ۴۰ مرتبه ذکر شده است.
- ۱۶ - نام الله سبحانه و تعالی در قرآن ۲۶۹۷ مرتبه ذکر شده است.
- ۱۷ - حروف مقطعات چون: ق. یس، الم، وغیره درابتداء ۲۹ سوره قرآن آمده است.
- ۱۸ - در قرآن کریم ۲۷ نام از حیوانات ذکر است.
- ۱۹ - آن سوره از قرآن کریم که در هر نماز خوانده میشود سوره فاتحه است.

مخاطبین قرآن

هنگام نزول قرآن اولین اشخاص مخاطب درج ذیل بودند.

- (۱) مشرکین مکه (۲) اهل کتاب (یهود و نصاری هر دو ایشان مراد هستند.
- (۳) صابی (۴) طلب گاران حق (این اشخاص در طلب وحدانیت الله متعال بودند و از بت پرستی نفرت و اجتناب میکردند)
- (۵) منافقین (دورویان) (۶) مومنین (مسلمانان)

حقوق قرآن

بزرگترین احسان و انعام الله ﷻ بر بنی نوع بشر این است که قرآن مجید کتاب عظیم الشان خود را نازل فرموده است، قرآنیکه در همه شعبه های زندگی انسان هدایت و رهنما میباشد لیکن جای تأسف بر این است که مایان مقصد قرآن را صرف برای تلاوت در ختمها و حلف نمودن بر آن، میدانیم، حالانیکه ارشاد ربانی است که **(إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ) قصص ۵۸**.

ترجمه: بیشک الله تعالی آن ذاتی است که فرض گردانیده بر تو قرآن را. اکنون فرضیت قرآن چیست؟:

برای این اول حقوق قرآن را شناختن ضروری است، و قتیکه بر آن حقوق علم پیدا شود سپس اداء نمودن همان حقوق فرض است.

حقوق پنجگانه قرآن مجید

- (۱) - ایمان به قرآن مجید (یعنی به قرآن اعتقاد قلبی نمودن)
- (۲) - علم به قرآن مجید (فهم قرآن، یعنی الفاظ و معنی، تفسیر قرآن را یاد نمودن)
- (۳) - عمل به قرآن (یعنی به احکامات قرآن عمل کردن).
- (۴) - دعوت و تبلیغ قرآن (یعنی قرآن مجید را بر دیگران رسانیدن).
- (۵) - نفاذ و اقامه قرآن (یعنی اجرای قانون قرآن و فیصله نمودن بر آن و آن را قانون زندگی خود گردانیدن).

آسماء قرآن دعوی و خلاصه آن

معنی قرآن:

قرآن بمعنی خواندن یعنی آن کتابی که بار بار خوانده میشود.
آسماء قرآن مجید:

اسماء قرآن کریم که در قرآن ذکر شده قرار ذیل اند:

(۱) کتاب (۲) نور (۳) ذکر (۴) قرآن (۵) فرقان (۶) بیان (۷)
تبیان (۸) میزان (۹) برهان. (۱۰) ایمان (۱۱) سبیل الله (۱۲) حبل الله
(۱۳) روح (۱۴) رحمت (۱۵) هدایت.

دعوی یا عنوان قرآن:

(یعنی عنوان و موضوع مرکزی قرآن چیست؟)

دعوی و یا عنوان قرآن توحید است.

مضامین و یا تقسیم قرآن:

قرآن کریم مشتمل بر چهار بخش میباشد: (۱) از سوره فاتحه تا اخیر سوره مائده درین بخش بیان خالقیت الله جَلَّالَهُ میشود به این معنی که پیدا کننده تمام کاینات الله جَلَّالَهُ است (۲) از سوره انعام اخیر سوره بنی اسرائیل درین بخش بیان ربوبیت الله جَلَّالَهُ میشود، به این معنی که مربی و پرورش دهنده تمام مخلوقات صرف الله جَلَّالَهُ است. (۳) از سوره کهف تا اخیر سوره احزاب در این بخش بیان رحمانیت رحیمیت (برکت) الله جَلَّالَهُ میباشد. به این معنی که برکت اندازنده در هر چیز الله جَلَّالَهُ است. (۴) از سوره سباء تا سوره الناس در این بخش دو مسئله بیان میشود اول مالکیت الله جَلَّالَهُ به

این معنی که صرف الله **تَجَلَّى** اختیار مند است دوم مسئله اثبات قیامت یعنی برای سزا و جزاء وقوع قیامت خوامد شد.

سورة الفاتحة

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْعَالَمِينَ	رَبِّ	لِلَّهِ	الْحَمْدُ
مخلوقات است	پروردگار که و پرورش دهنده	مرالله راست	تمام صفات خدای خداوندی
يَوْمِ	مَلِكٍ	الرَّحِيمِ	الرَّحْمَنِ
روز	مالک	خاص مهربان است	عام مهربان
وَأَيَّاكَ	نَعْبُدُ	إِيَّاكَ	الَّذِينَ
خاص از تو	عبادت میکنیم	خاص ترا	جزاء است
الْمُسْتَقِيمِ	الصِّرَاطِ	إِهْدِنَا	نَسْتَعِينُ
راست	براه	محکم ومستقم کن مارا	کمک میخواهیم
عَلَيْهِمْ	أَنْعَمْتَ	الَّذِينَ	صِرَاطِ
بر آنان	انعام کرده تو	آنانکه	براه
وَالضَّالِّينَ	عَلَيْهِمْ	الْمَغْضُوبِ	غَيْرِ
ونه راه گمراهان	بر آنان	غضب کرده شده	نه راهی آنانکه

خلاصه سورة فاتحه

ترتیب سوره فاتحه:

سورة فاتحه به اعتبار ترتیب مصحفی اول و باعتبار ترتیب نزولی پنجم نازل شده است. بعد از سورت مدثر.

دعوی سورة فاتحه:

دعوی سورت فاتحه توحید است که در **الْحَمْدُ لِلَّهِ** و **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** مذکور است.

تقسیم سورت فاتحه:

سورت فاتحه مشتمل بر سه بخش و سه مسئله میباشد:

(۱) - در سه آیات اول پنج صفات الله رب العزت ذکر میشود، (۱) الله، (۲) رب (۳) رحمن (۴) رحیم، (۵) مالک.

(۲) - در **إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ** حقوق الله و بنده را ذکر میکند، حق الله بر بنده این که صرف عبادت الله را کند، حق بنده این است که الله به وی امداد نموده و دعایش را بپذیرد.

(۳) - از **إِهْدِنَا** الی آخره تعلیم دعا و بیان فرق ثلاثه ذکر میشود ۱ منوعوم علیهم (آنانکه به آنها انعام و احسان خداوند شده باشد). ۲ مغضوب علیهم (آنانکه به آنها غضب و لعنت شده باشد) ۳ ضالین (یعنی بیان مردمان گمراه و بی علم).

سورة العصر
 اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطٰنِ الرَّجِيْمِ
 بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

وَالْعَصْرِ	اِنَّ الْاِنْسَانَ	لَفِيْ خُسْرٍ	اِلَّا
گواه است زمانه یا وقت نماز عصر	یقیناً اولاد آدم (ع)	خوامخوا در زیان است	مگر
الَّذِيْنَ	اٰمَنُوْا	وَعَمِلُوْا	الصّٰلِحٰتِ
آنانکه	ایمان آوردند	کردند	کارهای نیکو
وَتَوَّاصَوْا	بِالْحَقِّ	وَتَوَّاصَوْا	بِالصَّبْرِ
و تاکید نمودند یکدیگر را	بدین حق	و تاکید نمودند یکدیگر را	بر صبر (شکیبائی) کردن

خلاصه سورت العصر

ترتیب:

- سورت عصر به اعتبار ترتیب مصحفی ۱۰۳ و به اعتبار ترتیب نزولی ۱۳ بعد از سورت انشراح نازل شده است.
- دعوی و عنوان سورت عصر:
- دعوی سورت عصر بیان اصول کامیابی انسان است.
- خلاصه سورت عصر:

در این سورت برای کامیابی انسان چهار اصول ذکر شده است: یعنی کامیابی انسان در عمل کردن به این چهار اصول و ناکامی آن در ترک این چهار اصول میباشد:

- (۱): ایمان (یعنی عقیده توحید داشتن).
- (۲): عمل صالح (یعنی مطابق سنت نبی ﷺ عمل کردن).
- (۳): بیان حق (یعنی اشاعت توحید و سنت کردن).
- (۴): بیان صبر (یعنی در راه حق تکالیف را متحمل شدن و برایش صبر نمودن، دیگران بر صبر و شکیبایی توصیه نمودن).

سورة الفیل

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رَبُّكَ	فَعَلَ	كَيْفَ	أَلَمْ تَرَ
رب تو	کرد	که چه	ایا ندیدی
فِي تَضَلُّلٍ	كَيْدَهُمْ	أَلَمْ يَجْعَلْ	بِأَصْحَابِ الْفِيلِ
در(غلط)بیحاصلی	مکرشان را	ایا نگردانید	باصحاب فیل
أَبَائِنَا	ظَلَمًا	عَلَيْهِمْ	وَأَرْسَلَ
فوج فوج	پرندگان	برایشان	و فرستاد
فَجَعَلَهُمْ	مِّنْ سِجِّيلٍ	بِحِجَابٍ رَّازٍ	تَرْمِيهِمْ
پس گردانید ایشانرا	از گل پخته	سنگها	می افکندند برایشان
		مَّا كُولٍ	كَعَصْفٍ
		خورده شده	مانند کاهی

خلاصه سورت فیل

ترتیب:

سوره فیل به اعتبار ترتیب مصحفی ۱۰۵ و به اعتبار ترتیب نزولی ۱۹ است. بعد از سوره الکافرون نازل شده است.

دعوی و عنوان سورت:

زجر (سرزنش) و ترس از عذاب دنیاوی .

حاصل و خلاصه سورت: .

در این سورت یک علامه و نشانی کفار مردمان بحادین را این بیان می کند که اینها مراکز دینیہ را ویران خواهد کرد. و بطور مثال واقعه اصحاب الفیل را ذکر می کند.

سورة قریش

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

رِحْلَةً	الْفَهْمُ	قُرَيْشٍ	لِإِيلَافٍ
به رحلت	افت شان	قریش	از جهتم الفت
رَبِّ	فَلْيَعْبُدُوا	وَالصَّبِيفِ	الْمِشْتَاءِ
رب	پس باید بپرستند	و تابستان	زمستان
أَطْعَمَهُمْ	الَّذِي	الْبَيْتِ	هَذَا
طعام داد ایشان را	ان پروردگار که	خانه را	این
	مِنْ خَوْفٍ	وَأَمَنَهُمْ	مِنْ جُوعٍ
	در حال ترس	و پرامن ساخت ایشانرا	در گرسنگی

خلاصه سوره قریش

ترتیب :

به اعتبار ترتیب مصحفی ۱۰۶ و به اعتبار ترتیب نزولی ۱۲۹ است.
بعد از سوره التین نازل گردیده اند.

دعوی :

بحارفی از دینا و سرزنش (زجر)

حاصل و خلاصه سورت :

دراین سورت علامه و یگری معردمان بحارین را ذکر محاکند که
مراکز دین و توحید را ترک نموده بخاطر حصول دنیا سفرهای دور دراز
می کنند.

سورة الباعون

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَرَعَيْتَ	الَّذِي	يُكَذِّبُ	بِالَّذِينَ
ایادیدی تو	آنرا که	دروغ فی شمرد	روز جزا را
فَذَلِكُ	الَّذِي	يَدْعُ	الْيَتِيمَ
پس ان	کیست که	باهانت میراند	یتیم را
وَلَا يَحْضُ	عَلَى طَعَامٍ	الْبُسْكِينِ	فَوَيْلٌ
و تحریرض نمیکند	برطعام دادن	محتاج	پس خرابی و هلاکت
لِّلْمُضَلِّينَ	الَّذِينَ هُمْ	عَنْ صَلَاتِهِمْ	سَاهُونَ

ان نماز گذاران را	که ایشان	ان نماز خویش	غافلند
الَّذِينَ هُمْ	يُرْآءُونَ	وَيَسْتَعُونَ	الْمَاعُونَ
انا نکه	ریاء میکنند	وغید هیذ و نمی رهند	اشیای کار امدومعمولی

خلاصه سوره الماعون

ترتیب:

سورت ماعون به اعتبار ترتیب مصحفی ۱۰۷ و به اعتبار ترتیب نزولی

۱۷ است - بعد از سورت التکاثر نازل گردیده است -

دعوی و عنوانات سورت: سرزنش به اوصاف قبیحه

حاصل و خلاصه سورت:

دارین سورت علامه دیگری اشخاص دین راذ کر می کنند که

ایشان به مردمان محتاج و یتیم ظلم و ستم می کنند -

سورة الكوثر

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فَصَلِّ	الْكَوْثَرَ	أَعْطَيْتَكَ	إِنَّا
پس نماز گذار	کوثر (بهتری زیاد) خیر کثیر	ماداد یم ترا	هرائینه
شَانِعَكَ	إِنَّ	وَأَنْحَرُ	لِرَبِّكَ
دشمن تو	هرائینه	وقربانی کن	برای رب خود
		الْأَبْتَرُ	هُوَ
		دُم بُریده	همان است

خلاصه سوره کوثر

ترتیب :

سوره کوثر به اعتبار ترتیب مصحفی ۱۰۸ و به اعتبار نزولی ۱۵

است - بعد از سوره العاديات نازل شده است -

دعوي و عنوان سورت :

تشويق به اعمال و اوصاف نيك و خوب .

خاصل و خلاصه سورت : .

در این سورت خداوند متعال می فرماید. ای بنده من ! دو کار همارا

بخاطری من سرانجام بد هیدمن درعوض ان برایت دو چیز عطاء می کنم.

عبادت بدنی و مالی رابه من کن . من درعوض ان خیر کثیر یعنی بهتری

زیاد عطاء کرده و دشمن خودت را هلاک خواهد کرد.

و نیز در سورت علامه مسلمان ذکر نمودند که مسلمان عبادت بدنی و مالی

را صرف به خداوند متعال سرانجام میدمد.

سورة الكافرون

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا أَعْبُدُ	الْكُفْرُونَ	يَأْتِيهَا	قُلْ
نمی پرستم	کافران	ای	بگو
عِبِدُونَ	وَلَا أَنْتُمْ	تَعْبُدُونَ	مَا
می پرستید	ونه شما	شما میپرستید	انچه راکه
عَابِدٌ	وَلَا أَنَا	أَعْبُدُ	مَّا

آنراکه	من میپرستم	ونه من	میپرستم
مَا	عَبَدْتُكُمْ	وَلَا أَنْتُمْ	عِبِدُونِ
انچه راکه	شما میپرستید	شماراست	دین شما
مَا	أَعْبُدُ	لَكُمْ	دِينُكُمْ
انچه راکه	می پرستم	شمارا	دین خود
وَلِيّ	دِينِ		
ومراست	دین ما		

خلاصه سوره الكافرون

ترتیب:

این سوره به اعتبار ترتیب مصحفی ۱۰۹ و به اعتبار ترتیب نزولی ۱۸ است. بعد از سوره الماعون نازل گردیده است.

دعوی و عنوان سورت:

قطع تعلقی با دشمنان خداوند متعال.

حاصل و خلاصه سورت:

در این سورت تردید هر دو اقسام شرک است یعنی تردید شرک

فعلی و شرک اعتقادی می کند.

و نیز علامه مسلمانان را ذکر میکند که آنما با مردمان بحدین قطع

تعلق میکنند.

سورة النصر
 أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَرَأَيْتَ	وَالْفَتْحُ	نَصْرُ اللَّهِ	إِذَا جَاءَ
وبینی	وفیروزی	مدد خداوند	چون بیاید
اللَّهُ	فِي دِينِ	يَدْخُلُونَ	النَّاسِ
خدا	در دین	که در آیند	مردم را
رَبِّكَ	بِحَمْدِ	فَسَبِّحْ	أَفْوَاجًا
پر در کار خود	همراهی ثنای	پس بپا کی یاد کن	فوج فوج
	كَانَ تَوَّابًا	إِلَيْهِ	وَاسْتَغْفِرُهُ
	او است قبول کننده توبه	هراثینه	واخذ ابخشش طلب کن

خلاصه سورة النصر

ترتیب:

این سورت به اعتبار ترتیب مصحفی ۱۱۱ و به اعتبار ترتیب نزولی ۱۸۹ است - و بعد از سورت التوبه نازل گردیده است.

دعوی و عنوان سورت:

خوشخبری کمک و غالب شدن برای مومنان

حاصل سورت:

در این سورت می فرمایند که وقتی که مسلمان با کفار قطع تعلقی کنند و به دین خود مستحکم باشند پس کمک و نصرت خداوند متعال می آید.

سورة اللهب
أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَّتْ	يَدَا	أَبِي لَهَبٍ	وَتَبَّتْ
هلاک شود	هر دو دست	ابولهب	وهلاک شود
مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ	مَالُهُ	وَمَا	كَسَبَ
دفع فکردازی	مالش	وانچه	کسب کرده
سَيَصِلُ	نَارًا	ذَاتَ لَهَبٍ	وَأَمْرَأَتُهُ
بزودی دراید	به آتش	شعله ور	وزن او که
حَمَلَةَ الْحَطَبِ	فِي جِيدِهَا	حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ	
بردارنده هیزم است	در گردنش	ریسمانی است از لیف فرما	

خلاصه سورت اللهب

ترتیب:

این سورت به اعتبار ترتیب مصحفی ۱۱۲ و به اعتبار ترتیب نزولی ۶ است بعد از سورة الفاتحه نازل گردیده است.
 دعوی و عنوان سورت:
 ذکر نمونه نصرت و کمک خداوندی.

حاصل و خلاصه سورت :

در این سورت نمونه کمک و نصرت مسلمانان و هلاکت دشمن ذکر است. قسمیکه ابولهب را خداوند هلاک کرد همین قسم دشمنانان دیگر اسلام و مسلمانان را خداوند هلاک خواهد کرد.

سورة الاخلاص

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ	هُوَ اللَّهُ	أَحَدٌ	اللَّهُ الصَّمَدُ
بگو (ای پیغمبر ﷺ)!	او الله	یگانه است	الله بی نیاز است
لَمْ يَلِدْ	وَلَمْ يُولَدْ	وَلَمْ يَكُنْ لَهُ	وَرَا
نژاد کسی را	ونه زاده شده از کسی	نیست	
كُفْوًا	أَحَدٌ		
همتا	هیچ یکی		

خلاصه سورت اخلاص

ترتیب :

سورت اخلاص به لحاظ ترتیب مصحفی ۱۱۲ و به لحاظ ترتیب نزولی ۲۲ بعد از سورت الناس نازل شده. دعوی سورت اخلاص : توحید است. حاصل و خلاصه سورت اخلاص :

در این سورت بیان توحید ورد شرک است. و برای رد شرک پنج جمله آورده شده است، الف: **قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ** (ب) **اللَّهُ الْعَمَدُ** (ج) **لَمْ يَلِدْ** (د) **وَلَمْ يُولَدْ** (و) **وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ**.

سورة الفلق

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ	أَعُوذُ	بِرَبِّ	الْفَلَقِ
بگو	پناه میگیریم	به رب	صبح
مِنْ شَرِّ	مَا	خَلَقَ	وَمِنْ شَرِّ
از شر	آنچه	افریده است	وازشر
عَاسِقٍ	إِذَا وَقَبْ	وَمِنْ شَرِّ	النَّفَّاثِ
تاریکی	چون داخل گردد	وازشر	زنان دمنده
فِي الْعَقَدِ	وَمِنْ شَرِّ	حَاسِدٍ	إِذَا حَسَدَ
درگراها	وازشر	حسد کننده	که زخم چشم زند (چون حسد ورزد)

خلاصه سورت الفلق

ترتیب:

این سورت به اعتبار ترتیب مصحفی ۱۱۳ و به اعتبار ترتیب نزولی ۲۰ است بعد از سورت الفیل نازل گردیده است.

دعوی و عنوان: حفاظت گنج توحید و ایمان -

سورة الناس

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ	أَعُوذُ	بِرَبِّ النَّاسِ	مَلِكِ النَّاسِ
------	---------	------------------	-----------------

بپادشاه مردمان	بر ب مرد مان	پناه میگیرم	بگو
الْخَنَّاسِ	الْوَسْوَاسِ	مِنْ شَرِّ	إِلَى النَّاسِ
پنهان شونده	وسوسه کننده	از شر	معبود مردمان
النَّاسِ	فِي صُدُورِ	يُوسُوسُ	الَّذِي
مرد مان	دل‌های	وسوسه می افکند	انکه
		وَالنَّاسِ	مِنَ الْجِنَّةِ
		ومرد مان	از جنیان

خلاصه سورت الناس

ترتیب:

این سورت به اعتبار ترتیب مصحفی ۱۱۴ و به اعتبار ترتیب نزولی ۲۱ است بعد از سوره الفلق نازل گردیده است.

دعوی و عنوان سورت: حفاظت گنج توحید و ایمان
خلاصه سورت الفلق و سورت الناس:

این دو سورت بخاطر حفاظت خزانه و گنج توحید که ماقبل مذکور بود آورده شده اند. در سوره فلق ازافات و مصیبت های دنیاوی و در سورت ناس ازافات های اخروی حکم استعاذه (پناه طلب کردن) است. البته در سورت فلق یک صفت خداوندی ذکر است و چهار مستعاذ منه (شروع) است. و در سوره الناس مستعاذ منه (شر) یکی و سه صفات الله تعالی بیان شده است که در آن اشاره است به سه حالت انسان (۱) طفلیت (۲) جوانی (۳) پیری که در این تمام حالت انسان به الله تعالی محتاج و ضرورت مند است.

اصطلاحات ضروری تفسیر

موضوع و یا دعوی:

آن مضمون و مسئله که در سورت به منزله مرکز و محور بوده و باقی سورت در پیرامون آن مضمون چرخ بخورد آن را دعوی گفته میشود.

تنویر:

کدام روشنائی که برای وضاحت دعوی ویا مسئله ذکر شده بیان شود ویا کلامیکه برای دفع شبهه که به دعوی وارد میشود آورده شود آنرا تنویر گفته میشود.

دلیل: چیزیکه به آن دعوی ثابت میشود.

دلیل عقلی:

آن دلیلیکه تعلق به عقل دارد یعنی عقل سلیم آنرا میپذیرد.

دلیل نقلی:

آن دلیلیکه از انبیاء گذشته ویا از یک ولی ویا از کتب الهی نقل شده باشد آنرا دلیل نقلی گفته میشود.

دلیل وحی:

آن دلیل وسخنیکه نسبت آن به الله تعالی شود آنرا دلیل وحی گفته میشود.

تخویف دنیوی:

منکرین مسئله بیان شده را به عذاب دنیای ترس دادن.

تخویف اخروی:

منکر مسئله بیان شده را به عذاب اخروی ترس دادن.

بشارت دنیوی:

باور کنندگان مسئله را به نعمت های دنیوی مژده دادن.

تسلی:

توصیه نمودن حق پرست را به صبر در برابر تکالیف دشمن و دور نمودن غم واندو از قلب ایشان بغرض حوصله افزای.

ترغیب:

تشویق نمودن بطرف کار پسندیده.

تشجیع:

آماده ساختن به کار خوب و برای آن شجاعت و بهادری کردن.

ترهیب:

ترس دادن یعنی در سلسله عمل به احکام ترس الهی دادن.

تزهد من الدنيا:

ختم نمودن شوق و ذوق دنیا و ترغیب نمودن به دوری نمودن از محبت دنیا.

زجر:

تهدید نمودن منکرین را به اقول و اعمال ناجایز شان و نیز به دلایل نا معقول شان به عذاب سرزنش نمودن.

تنبيه: سرزنش کردن انبیاء علیهم السلام و یا مومنین را به ارتکاب کارهای خلاف اولی.

امور انتظامیه:

آن احکام و قوانینی که به عمل کردن آن در میان مسلمانان اتفاق و اتحاد آمده و معاشره آنها درست شده و جماعت شان منظم میشود بطور مثال قانون قصاص، حدود، نکاح، طلاق، رضاعت، وصیت، و وراثت و غیره.

امور مصلحه:

آن اعمال نیک که به عمل کردن آن اصلاح باطنی میآید، و به واسطه آن انسان آماده عمل کردن به هر نوع قانون و حکم مشکل میگردد، اعمال صالحه مثلاً (نماز، روزه، حج، و غیره. که برای عمل کردن به امور انتظامیه معاون و ممد اند.

ادخال الهی:

در میان یک واقعه و یا مضمون الله تعالی ارشاد خود را ذکر نماید اگر چه در واقع آن ارشاد بخش از مضمون و واقعه نباشد لیکن تعلق آن به مضمون ضرور باشد، درعام کتاب های تعبیر میکنند ازین به جمله معترضه .

ربط:

ارتباط یک سورت و یا آیت به ماقبل .